

Ky dokument nuk është prova. Prova janë bajtët e ruajtur: HTML-ja e faqes, pamja e saj, dhe zinxhiri i hash-eve që i lidh. Kjo dëshmi është paraqitja e tyre, e prodhuar automatikisht. Verifikohet me kodin më poshtë **pa na pyetur ne**.

ARTIKULLI

TITULLI	Gara bërthamore zhvendoset në Hënë/ SHBA, Kina dhe Rusia nisin betejën për reaktorët
ADRESA	https://lapsi.al/gara-berthamore-zhvendoset-ne-hene-shba-kina-dhe-rusia-nisin-betejen-per-reaktoret-i1095021
BURIMI	lapsi.al
GJENDJA	online

KOHA

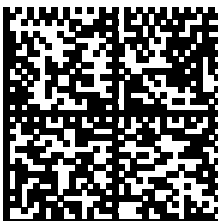
KAPUR NGA NE	4 tetor 2026, 11:50:27 UTC <i>Dritarja jonë e pasigurisë: ± 300 s — intervali me të cilin e kontrollojmë këtë burim.</i>
DEKLARUAR NGA PORTALI	4 tetor 2026, 11:44:51 UTC <i>Koha e deklaruar vjen nga pala që po vlerësohet. Ora jonë nuk preket prej saj, dhe të dyja shfaqen këtu të ndara.</i>

HASH-ET · SHA-256

PËRMBAJTJA	58e4019b6b9e64eb7edfdd86ff7ae55929d89af158623f9e9a0b47b3d328f74a
TEKSTI	aa9236ac27c652b1f4ea6f41e3d07980797be71cd74e570b94b5113bed2f3966
PAMJA	76f24485f5aabaa25d2f622ef8658cede4956752505cdb3bfc92beb299ca0490

ZINXHIRI I PROVËS

KJO HYRJE	0e581cb9900505cb15eecf297512f652ba13775e698a3570ab9d072ec2ddf39f
E MËPARSHMJA	—
RRËNJA MERKLE	—
ANKORIMI	nuk është ankoruar ende <i>Kjo hyrje nuk është përfshirë ende në asnjë pemë Merkle të dërguar. Zinxhiri i hash-eve provon rendin dhe integritetin; koha jo.</i>



SKANOJE PËR TA VERIFIKUAR

Kodi të nxjerr te eksploruesi i STAMLES. Ai regjistër nuk është yni: nëse serveri ynë bie nesër, vula mbetet aty ku është.

Faqja tregon njërën nga tri gjendjet — **nuk u gjet**, **në radhë**, ose **e konfirmuar** me bllokun, rrënjën Merkle dhe transaksionin në Polygon. Krahazo hash-in që gjen atje me atë të shtypur më lart: nëse përputhen, kjo kapje ekzistonte para asaj ore, dhe ne nuk mund ta kishim ndryshuar pas saj.

<https://scan.stamles.eu/verify/0e581cb9900505cb15eecf297512f652ba13775e698a3570ab9d072ec2ddf39f>

PAMJA E FAQES

Renderuar nga HTML-ja jonë e ruajtur, jo nga rrjeti. **Riprodhon kopjen tonë, jo pamjen e atëhershme:** stilet dhe imazhet e largëta mund të mos ekzistojnë më ose të kenë ndryshuar.

Motori: chromium-stored+assets · dritarja 1280×1024 px

Gara bërthamore zhvendoset në Hënë/ SHBA, Kina dhe Rusia nisin betejën për reaktorët

L LAPS1.AL 4 OCTOBER 2026



Shtetet e Bashkuara synojnë të vendosin një reaktor bërthamor në Hënë deri në vitin 2030, ndërsa Rusia dhe Kina po punojnë për një projekt të ngjashëm që pritet të vihet në funksion deri në vitin 2036.

Gara për energjinë bërthamore në Hënë shihet si një nga elementët kyç të përplasjes së re mes fuqive të mëdha për eksplorimin e hapësirës. Por një pjesë e shkencëtarëve paralajmërojnë se nxitimi mund të sjellë rreziqe serioze.

Në fund të gushtit, NASA u kërkoi kompanive kontraktore të përgatiten për ndërtimin e një reaktori që duhet t'i mbijetojë udhëtimit në hapësirë dhe të funksionojë pa mirëmbajtje pranë polit jugor të Hënës. Objektivi është që ai të jetë gati për lëshim deri në dhjetor 2030.

Nga ana tjetër, Rusia synon të ketë një reaktor funksional në Hënë deri në vitin 2036, si pjesë e bashkëpunimit të saj me Kinën.

SHBA-ja dhe Kina synojnë të ndërtojnë baza të përhershme në Hënë, të kërkojnë burime si uji i ngrirë dhe, në të ardhmen, ta përdorin Hënë si pikënisje për misione më të thella në sistemin diellor.

Pikërisht për këtë arsye energjia është vendimtare.

Pse duhet një reaktor në Hënë?

Një bazë e përhershme hënore ka nevojë për një burim të qëndrueshëm energjie.

Panelet diellore mund të jenë të mjaftueshme për fazat e para, por netët në Hënë zgjasin rreth dy javë tokësore. Temperaturat pranë polit jugor mund të luhaten nga

ide



Blendi Kajsia: Keqkuptimi kryeministrit mbi anti-korrupsionin
Blendi Kajsia



Ana pozitive e ankthit prej të pandehuri të Edi Ramës
Andi Bushati

MOTITIRANA

26°C

KËMBIMIEURO

91.98

aktuale

22:48

"Nuk ka BE me Edi Ramën"/ Protesta vijon, paralajmërohet tubimi i madh në 13 tetor



07:28
Katër muaj protestë dhe asnjë hap pas, qytetarët dalin sërish kundër qeverisë

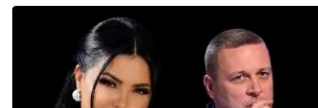


Ekosistemi shqiptar i inovacionit prezantohet në Bits & Pretzels: 17 startupe, nga Shqipëria, Kosova dhe diaspora

Ndiqe Lapsin edhe në



Me interes nga publiku



rreth 54 grade Celsius deri në afro - 203 grade Celsius.

Reaktorët bërthamorë nuk varen nga rrezet e diellit, mund të ndërtohen relativisht kompaktë dhe, sipas NASA-s dhe instituteve ruse, mund të funksionojnë për vite me shumë pak ndërhyrje njerëzore.

Rusia ka ngarkuar agjencitë shtetërore me zhvillimin e një reaktori të quajtur Selena, i cili duhet të jetë gati deri në vitin 2036 për të furnizuar bazat hënore të drejtuara nga Kina.

Reaktori rus parashikohet të prodhojë deri në 10 kilovat energji dhe të funksionojë në mënyrë autonome për rreth një dekadë.

NASA po synon një kapacitet edhe më të madh. Projekti amerikan Lunar Reactor 1 pritet të prodhojë rreth 20 kilovat energji dhe të funksionojë për pesë vjet pa ndërhyrje.

SHBA-ja e ka përshpejtuar programin edhe nga frika se Rusia dhe Kina mund të vendosin të parat infrastrukturë bërthamore në zona strategjike të Hënës dhe të krijojnë, në praktikë, zona ku aktiviteti i vendeve të tjera do të kufizohet.

Në të njëjtën kohë, Pentagoni po zhvillon projektet e veta për reaktorë që mund të përdoren në orbitë ose në Hënë.

Megjithatë, shumë ekspertë dyshojnë se afatet e shpallura do të respektohen. Ende nuk ekziston një sistem i provuar që mund të ulë në mënyrë të sigurt një reaktor të rëndë në sipërfaqen e Hënës dhe asnjë vend nuk ka instaluar ndonjëherë një reaktor në gravitetin hënor.

Rusia ka avantazhin e eksperiencës

Në bashkëpunimin hapësinor mes Kinës dhe Rusisë, energjia bërthamore duket se është një nga fushat kryesore që Pekini ia ka lënë Moskës.

Rusia ka një histori shumë më të gjatë me energjinë bërthamore në hapësirë. Gjatë Luftës së Ftohtë ajo dërgoi në orbitë më shumë se 30 reaktorë, kryesisht gjatë viteve '70 dhe '80.

Rusia është gjithashtu një nga prodhuesit kryesorë të karburantit bërthamor që konsiderohet i përshtatshëm për reaktorët modernë hapësinorë.

SHBA-ja, përkundrazi, ka vendosur vetëm një reaktor në hapësirë, në vitin 1965. Ai u fik pas një problemi të palidhur me vetë reaktorin dhe që prej asaj kohe amerikanët nuk kanë operuar një tjetër të tillë në hapësirë.

Megjithatë, SHBA-ja ka shpenzuar më shumë se 20 miliardë dollarë në dekadat e fundit për programe të ndryshme të energjisë bërthamore hapësinore.

Rreziku i aksidenteve

Problemi kryesor është siguria.

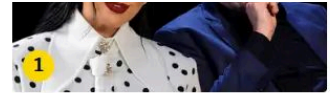
SHBA-ja dhe Rusia thonë se reaktorët do të qëndrojnë të fikur gjatë udhëtimit dhe do të aktivizohen vetëm pasi të mbërrijnë në Hënë.

Kjo e ul ndjeshëm rrezikun, pasi karburanti bërthamor i paaktivizuar ka rrezik shumë më të vogël radioaktiv.

Megjithatë, momenti më i rrezikshëm mbetet lëshimi i raketës.

Vitet e fundit kanë regjistruar disa shpërthime apo dështime të raketave amerikane, kineze dhe ruse. Një sondë ruse është përplasur gjithashtu në sipërfaqen e Hënës.

Në rast se një raketë që transporton një reaktor do të shpërthente ose do të rrëzohej.



Eli Fara: Jam e lënduar, por nuk kam arsye të turpërohem



Blendi Kajsio: Keqkuptimi kryeministrit mbi anti-korrupsionin



BKH zgjeron kontrollet/ Sekuestrohen telefonat e Aleks Markut, Ardi Veliut dhe Ron Yeffet



Avokati i Thaçit: Si e dinte Macron 6 ditë më herët vendimin?

materiali bërthamor mund të shpërndahej.

Një skenar veçanërisht problematik do të ishte rënia e një reaktori në det. Uji mund të ngadalësojë neutronet dhe, në rrethana të caktuara, të ndihmojë krijimin e një reaksioni zinxhir bërthamor.

Shkencëtarët amerikanë besojnë se diçka e tillë mund të ketë ndodhur në vitin 2019, kur një raketë eksperimentale ruse u rrëzua në Detin e Bardhë. Të paktën pesë punonjës humbën jetën gjatë operacionit të rikuperimit. Rusia e ka kundërshtuar versionin amerikan mbi natyrën bërthamore të incidentit.

Historia ka edhe precedentë të tjerë.

Në vitin 1978, sateliti sovjetik Kosmos 954, i pajisur me energji bërthamore, hyri në mënyrë të pakontrolluar në atmosferën e Tokës dhe shpërndau materiale radioaktive në një sipërfaqe të madhe të Kanadasë veriore.

Pas rreth një viti operacione pastrimi, u gjet vetëm një pjesë shumë e vogël e burimit radioaktiv të satelitit.

Një aksident në Hënë mund të jetë edhe më problematik

Reaktorët në Tokë ndërtohen brenda strukturave masive mbrojtëse që kufizojnë pasojat e një aksidenti.

Ndërtimi i një sistemi të tillë në Hënë do të ishte jashtëzakonisht i vështirë dhe i kushtueshëm.

NASA thotë se reaktori i saj do të ketë mbrojtje ndaj rrezatimit, por detajet nuk janë ende të qarta.

Ekspertët parashikojnë që rreth reaktorëve të krijohen zona ku astronautët dhe pajisjet nuk do të lejohen të afrohen për shkak të rrezatimit.

Në Hënë nuk ka erë, por graviteti është shumë më i dobët se në Tokë. Për këtë arsye, në rast shpërthimi, mbetjet radioaktive mund të përhapen në distanca të konsiderueshme.

Një problem tjetër është se çfarë do të ndodhë me reaktorët pasi të përfundojë jeta e tyre.

Në Tokë, çmontimi i një centrali bërthamor mund të zgjasë vite. Planet amerikane dhe ruse parashikojnë që reaktorët e përdorur në Hënë, në thelb, të lihen aty.

Problemi i karburantit bërthamor

NASA dëshiron të përdorë një lloj uranumi të pasuruar në nivel relativisht të ulët, të njohur si HALEU, i konsideruar më i sigurt nga pikëpamja e përhapjes së armëve bërthamore.

Por SHBA-ja ka mungesë të këtij materiali.

Rusia është një nga prodhuesit më të mëdhenj në botë, por SHBA-ja ka ndaluar importet e uranimit rus që prej vitit 2024 për shkak të luftës në Ukrainë.

Programet amerikane varen për këtë arsye nga rritja e prodhimit vendas.

Alternativa do të ishte uranumi shumë i pasuruar. Ai është më i lehtë dhe më efikas për një reaktor hapësinor, por krijon një problem tjetër: mund të përdoret relativisht lehtë edhe për prodhimin e një arme bërthamore.

Rusia dhe Kina nuk kanë bërë publike se çfarë karburanti planifikojnë të përdorin në

reaktorin e tyre hënor.

Një garë teknologjike dhe gjeopolitike

Përtej nevojës për energji, reaktorët janë kthyer në simbol të garës së re për dominim në hapësirë.

Administrata Trump e ka shpallur ruajtjen e epërsisë amerikane në hapësirë pjesë të strategjisë së saj, ndërsa Xi Jinping dhe Vladimir Putin kanë vendosur eksplorimin hapësinor në qendër të bashkëpunimit strategjik kino-rus.

Megjithatë, teknologjia është ende larg pjekurisë së plotë.

Reaktorët duhet të jenë të vegjël dhe të lehtë, por njëkohësisht duhet të largojnë nxehtësinë, të mbrojnë astronautët nga rrezatimi dhe të ruajnë integritetin strukturor për shumë vite.

Shkencëtarët thonë se vendosja e një reaktori në Hënë është teknikisht e mundur.

Pyetja është sa shpejt mund të bëhet dhe sa rrezik janë të gatshme të marrin fuqitë e mëdha në përpjekjen për të mbërritur të parat.

Për disa ekspertë, pikërisht këtu qëndron problemi: konkurrenca mes SHBA-së, Kinës dhe Rusisë mund t'i shtyjë vendet të ecin më shpejt sesa lejojnë standardet normale të sigurisë.

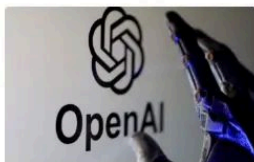
Ndërsa gara për Hënë intensifikohet, energjia bërthamore mund të jetë teknologjia që do të bëjë të mundur praninë e përhershme njerëzore atje — por edhe një nga rreziqet më të mëdha të epokës së re të eksplorimit hapësinor. ©LAPSI.AL

Të kështilluara



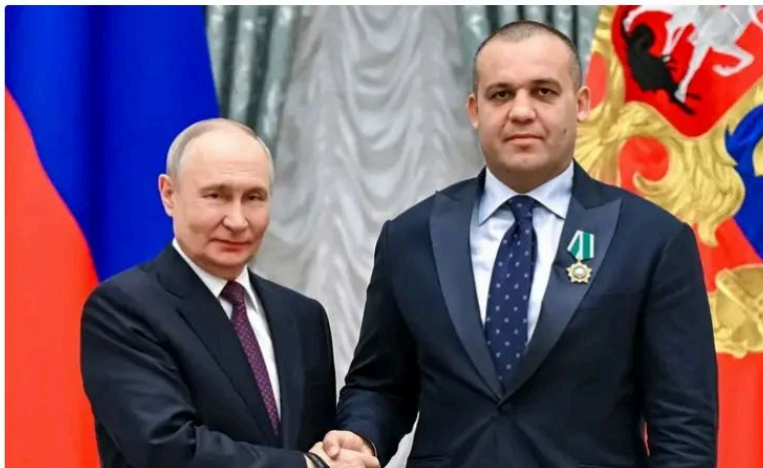
Rritja e qirave sjell protesta masive në Madrid dhe dhjetëra qytete të Spanjës

Dhjetëra mijëra qytetarë kanë dalë në rrugët e Madridit dhe qytete të tjera të Spanjës, në një valë...



ChatGPT shkarkon tre studiues për keqpërdorim të informacionit sensitiv

OpenAI ka larguar tre studiues pasi një hetim i brendshëm konstatoi se ata kishin shkelur politikën e kompanisë për aksesin dhe trajtimin e...



Miliarderë rusë i lidhur me Putin financoi dasmën e Trump Jr



Sulmohet një tjetër cisternë naftë në Hormuz

Një cisternë që transportonte naftë bruto është sulmuar në Ngushticën e Hormuzit, në incidentin e dytë të...



Lufta e Trump me mediat, CNN përjashtohet sërish nga Shtëpia e Bardhë

Pamja këtu është e ri-koduar për ta futur në dokument. Artefakti autoritar është skedari WebP i ruajtur, dhe hash-i i tij është ai i shtypur te faqja e parë — pra dallimi është i verifikueshëm, jo i fshehur.